संस्कृतसामान्यम् । उपशास्त्री I 27-08-2020

अनिवार्यपत्रम् । वाच्यपरिवर्तनम् । संस्कृतानुवादः ।

1. लड़के सिनेमा देखने जाते हैं → बालकाः चलचित्रं द्रष्टुं / दर्शनाय वा गच्छन्ति । बालकैः चलचित्रं द्रष्टुं गम्यते ।
2. मैं तुम्हें पुस्तक पढ़कर पढ़ाता हूँ → अहं त्वां पुस्तकं पठित्वा पाठयामि । मया त्वं पुस्तकं पठित्वा पाठयसे ।
3. पुस्तक पढ़ते हुए लड़का हँसता है → पुस्तकं पठन् बालकः हसति । पुस्तकं पठता बालकेन हस्यते ।
4. गुरु की सेवा करता हुआ शिष्य ज्ञान प्राप्त करता है → गुरुं सेवमानः शिष्यः ज्ञानं लभते । गुरुं सेवमानेन शिष्येण ज्ञानं लभ्यते ।
5. पुस्तक पढ़ती हुई छात्रा को मैंने देखा → पुस्तकं पठन्तीं छात्राम् अहम् अपश्यम् (छात्रामहमपश्यम्) । पुस्तकं पठन्ती छात्रा मया दृष्टा ।
6. पिता की सेवा करते हुए पुत्र को मैंने देखा → पितरं सेवमानं पुत्रम् अहम् अपश्यम् (पुत्रमहमपश्यम्) । पितरं सेवमानः पुत्रः मया दृष्टः ।
7. वह पुस्तक पढ़कर घर जाए → सः पुस्तकं पठित्वा गृहं गच्छेत् । तेन पुस्तकं पठित्वा गृहं गन्तव्यम् ।
8. वह (स्त्री) / उसे उद्यान देखना चाहिए → सा उद्यानं पश्येत् । तया उद्यानं द्रष्टव्यम् ।
9. हमें दूध पीना चाहिए → वयं दुग्धं पिबेत् । अस्माभिः दुग्धं पातव्यम् ।

27-08-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा, (स० प्राचार्य) ।
रा० उ० सं० महावि० सुखसेना, पूर्णियाँ ।

संस्कृतसामान्यम् । उपशास्त्री II 27-08-2020

अनिवार्यपत्रम् । पत्रलेखनम् ।

प्रश्नः→ दिनद्वयस्यावकाशाय प्रधानाचार्यस्य पार्श्वे आवेदनं दत्त ।

उत्तरम्→ सेवायाम्,

श्रीमन्तः प्रधानाचार्य महोदयाः ।

रा० उ० सं० महावि० सुखसेना, पूर्णियाँ ।

विषयः→ दिनद्वयस्यावकाशहेतवे ।

महाशयः,

निवेदनमस्ति यदहं मुस्कान कुमारी, उपशास्त्री द्वितीयवर्षस्य छात्राऽस्मि । मम गृहे श्वः ममानुजस्य शुक्रवार मुण्डनसंस्कारः भविष्यति । एतस्मिनवसरे ममोपस्थितिः गृहे अत्यावश्यकी वर्तते । अहं महाविद्यालयात् अनुपस्थितो भविष्यामि

एतदर्थं प्रार्थनाऽस्ति यत् मह्यं दिनद्वयस्य दिनाङ्कात् 28-08-2020 तः 29-08-2020 पर्यन्तम् अवकाशं प्रदेहि ।

27-08-2020

भवदीय आज्ञाकारिणी छात्रा—
मुस्कान कुमारी, उपशास्त्री, द्वितीयवर्ष
क्रमांकः - 48

27-08-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा, (सं० प्राचार्यः
रा० उ० सं० महावि० सुखसेना, पूर्णियाँ

27-08-2020

शास्त्री भाग-2

सर्वेभ्यः छात्रेभ्यः हिताय।

प्रश्नः → रघुवंशमहाकाव्यस्य सामान्यं परिचयं वैशिष्ट्यं वा प्रतिपादयत।

उत्तरम् → रघुवंशावलिः → इदं महाकाव्यं विंशतिसर्गात्मकमस्ति। तत्र अष्टादशसु (18) सर्गेषु वर्णिताः राजानः क्रमानुसारेण एवमस्ति।

1. दिलीपः 2. रघुः 3. अजः 4. दशरथः 5. रामः 6. कुशः 7. अतिथिः 8. निषधः 9. नलः 10. नभः 11. पुण्डरीकः 12. क्षेमधन्वा 13. देवानीकः 14. अहीनगुः 15. पारिपात्रः 16. शीलः 17. उन्नाभः 18. वज्रनाभः 19. शंखणः 20. व्युषिताश्वः 21. विश्वसहः 22. हिरण्यनाभः 23. कौसल्यः 24. ब्रह्मनिष्ठः 25. पुत्रः 26. पुष्यः 27. ध्रुवसन्धिः 28. सुदर्शनः 29. अग्निवर्णः।

काव्याङ्गविमर्शः → अस्मिन् काव्ये शृङ्गाररसस्यैव प्राधान्यम् अस्ति। अन्तिमे सर्गे अग्निवर्णस्य जीवनवृत्तं करुणरसरूपेण प्रतिपादितमस्ति। इतरे च सर्वे रसाः साङ्गं भूत्वा परिपुष्टाः सम्पन्नाश्च सन्ति। वैदर्भी रीतिः सर्वत्र लक्ष्यते। ओज-माधुर्याभ्यां सह प्रसादगुणः सर्वत्र उपस्थितः अस्ति। उपमालङ्कारस्य प्राधान्यम् दृश्यते। छन्दानां मध्ये अनुष्टुप्, प्रहर्षिणी, उपजाति, मालिनी, वंशस्थः, हरिणी, वसन्ततिलका, पुष्पिताग्रा, वैतालीयः, तोटकम्, मन्दाक्रान्ता, द्रुतविलम्बितम्, शालिनी, औपच्छन्दसिकम्, रथोद्धता, स्वागता, मत्तमयूरः तथा च नाराच इति अष्टादश छन्दांसि सुप्रयुक्तानि सन्ति।

27-08-2020

डॉ० निर्मलकुमार झा, (स० प्राचार्य)।
रा०उ० सं० महावि० सुखसेना, पूर्णियाँ।